

Ontzettend Nederlands

de Volkskrant

16 juli 2021 vrijdag

Copyright 2021 DPG Media B.V. All Rights Reserved

de Volkskrant

Section: V; Blz. 6, 7, 8

Length: 2668 words

Byline: MENNO VAN DONGEN

Highlight: Ongehoord Nederland krijgt vanaf begin volgend jaar een plek in het **publieke omroepbestel**. De Raad voor Cultuur is bezorgd. Wat kunnen we verwachten van deze **omroep** voor 'vrije geesten en dwarsdenkers'?

Body

Profiel Ongehoord Nederland

Microchips die tegelijk met een coronavaccin worden geïnjecteerd in je lichaam, gerobotiseerde mensen. Het regende vorig jaar onzinnige complottheorieën in het ON-programma De Buitenplaats.

Dit soort tegendraadse standpunten zult u vanaf 1 januari vaker tegenkomen op NPO-zenders, want Ongehoord Nederland krijgt een plek in het **publieke omroepbestel**. Dat maakte demissionair minister Arie Slob (Media) donderdag 8 juli bekend.

De nieuwkomer, kortweg ON (met uitroepteken) voldoet aan de eisen in de Mediawet: 50 duizend leden, een stroming vertegenwoordigen en iets toevoegen aan het aanbod van de Nederlandse **Publieke Omroep**.

De toetreding hing al sinds april in de lucht. De Raad voor Cultuur en het Commissariaat voor de Media adviseerden toen - tandenknarsend - positief over ON. De raad van bestuur van de NPO zei zuinigjes 'geen gronden te zien om geen erkenning te verlenen'.

Dat **Omroep** Zwart ook een plek krijgt in het bestel, veroorzaakt tot nu toe minder ophef (zie kader). Critici maken zich vooral zorgen over ON. De **omroep** van journalist Arnold Karskens zou een wolf in schaapskleren zijn die het bestel van binnenuit dreigt op te eten.

'Publiek geld moet de **publieke** zaak dienen', schreef Volkskrant-hoofdredacteur Pieter Klok enkele maanden geleden. Hij vindt het raar dat op grond van de Mediawet een **omroep** 'die complottheorieën en nepnieuws verspreidt' een licentie kan krijgen.

Ontzettend Nederlands

Wat kunnen we van ON verwachten? Is er reden tot zorg? Hoe zijn eventuele misstanden te voorkomen? En heeft het bestel een uitgang?

Hoe makkelijk is het om een omroep te beginnen?

Het is vrij eenvoudig om toegang te krijgen tot de radio- en tv-zenders van de publieke omroep en het bijbehorende budget van zo'n 3,5 miljoen euro per jaar.

Het bestel komt voort uit de verzuiling: de ledenomroepen vertegenwoordigen maatschappelijke, godsdienstige of levensbeschouwelijke stromingen. Dat zie je terug in (een deel van) hun uitzendingen, en dat is precies de bedoeling. Zo krijg je als vanzelf een gevarieerd programma-aanbod, is het idee. Om te zorgen dat er draagvlak blijft voor de NPO, zijn nieuwe stromingen welkom.

Complicatie is dat steeds minder Nederlanders bereid zijn lid te worden van omroepen en andere organisaties. Daarom zijn de toelatingsnormen vorig jaar gehalveerd door het kabinet: van 100 duizend leden naar 50 duizend. Zij betalen 5,72 euro per jaar.

De politiek legt de lat voor een 'stroming' niet zo hoog. Sinds eind vorige eeuw zijn bijvoorbeeld jongeren en ouderen toegetreden tot het bestel, via BNN en Omroep Max. In 2009 kwam Powned erbij, namens de 'netwerkgeneratie': kritische twintigers en dertigers die veel tijd doorbrengen op internet. De makers zeiden een hekel te hebben aan 'vooringenomen journalistiek en de overvloed aan politiek correcte programma's'.

ON moet niets hebben van mensen die woke zijn. Waarin verschilt deze omroep van Powned? ON gebruikt bijvoorbeeld 'geen humor bij serieuze onderwerpen', liet het weten aan het Commissariaat.

De aspirant-omroep vertegenwoordigt mensen die het gevoel hebben dat ze onvoldoende gehoord worden door publieke omroepen, omdat die niet alle kanten van de medaille zouden laten zien. Hilversum is te veel bezig met het promoten van 'de multicultuur' en wereldburgerschap, is de gedachte, en het verwaarloost doorsnee burgers.

De publieke omroep moet ook voor deze doelgroep een plek zijn 'waar zij zich thuis voelen en waar zij zielsverwanten treffen', vindt de Raad voor Cultuur, een adviesorgaan van Slob.

In een interview op de site van ON, waarin de minister zijn besluit vorige week toelichtte, straalt hij uit dat hij niet anders kon, op grond van de Mediawet. Een waarschuwing is wel op zijn plaats, vindt Slob: 'Binnen de publieke omroep is geen plaats voor het verspreiden van onbetrouwbaar nieuws en desinformatie. Hier zal ik scherp op toezien.'

Wat kunnen we verwachten van ON?

Om te beginnen een nieuw seizoen van het Zwarte Pietenjournaal, een door recensenten bekritiseerde variant op het Sinterklaasjournaal met zwart geschminkte pieten. Eind vorig jaar haalde PVV-leider Geert Wilders in dat programma herinneringen op aan Sinterklaasfeesten met zijn familie. 'Geen Sinterklaas zonder Zwarte Piet', zei de politicus.

In het beleidsplan staat dat ON positieve geluiden wil laten horen over 'diepgewortelde gewoonten in onze samenleving', zoals carnaval en gildefeesten, want 'cultuur is de ziel van het volk'. Het is ook een onbevooroordeeld podium voor 'vrije geesten en dwarsdenkers'.

Ontzettend Nederlands

'Onze focus ligt op nieuws, duiding en onderzoeksprogramma's', zegt Arnold Karskens, algemeen directeur en hoofdredacteur. Dat is terug te zien in de actualiteitenrubriek ON & Vrienden, op de site. Daar maakt ON met 'minimale middelen' een programma dat volgens hem in de experimentele fase verkeert. 'Het moet nog beter, vlotter, met meer filmpjes. Maar wat wij op televisie willen gaan doen, ligt in ieder geval in die richting.'

De actualiteitenrubriek draait om kernwaarden van ON: een stem geven aan mensen die voor het behoud van tradities zijn, kritiek hebben op massa-immigratie en de toenemende macht van de Europese Unie of vinden dat de 'klimaatgekte' is doorgeschoten.

Het doet denken aan het Amerikaanse Fox & Friends, waarin uitgesproken (rechtse) opiniemakers de vloer aanvegen met mensen die ze te links, soft of wereldvreemd vinden, zoals Democraten en activisten.

De politiek duiders van ON & Vrienden is Reinette Klever. Zij was van 2012 tot en met 2017 Tweede Kamerlid voor de PVV en is secretaris-penningmeester van de **omroep**. In aflevering negen, uit mei, spreekt ze haar teleurstelling uit over de versplintering bij Forum voor Democratie: 'Dat maakt regeren over rechts niet makkelijker en dat is heel jammer.'

Presentatrice Arlette Adriani, bekend van SBS, RTL en Astro TV, hekelt in deze aflevering het identiteitsdenken in Nederland, oftewel 'het plaatsen van mensen in hokjes en kleur, waarbij zwart zijn wordt gepromoot en blanken worden gecancelled'.

Met die woorden kondigt ze Tamar Hessels aan, een voormalig kandidaat-Kamerlid van de PVV. Hessels is de mode- en advertentiewereld ingedoken. Volgens haar is die geen juiste afspiegeling van de bevolking: 'Gekleurde modellen zijn oververtegenwoordigd. Dit is een vorm van woke activisme, het racistisch antiracisme.'

Vorige maand bekritiseerde de actualiteitenrubriek de kindertelevisiezender Nickelodeon, die filmpjes uitzendt waarin drag queen Nina West een liedje zingt over de lhbt-gemeenschap. Hessels: 'Weet wel, aan dit soort figuren stelt Nickelodeon onze kinderen bloot.'

In ON & Vrienden komen meningen aan bod die je zelden hoort bij de NPO. Je zou kunnen zeggen dat ON in die zin iets toevoegt aan de programmering. Sommige kijkers zullen zich opwinden over wat ze zien. Maar de **publieke omroep** wordt betaald van belastinggeld en is van en voor iedereen.

Het is inherent aan dit bestel dat programma's niet elke kijker aanspreken. In maart stelde de SGP bijvoorbeeld Kamervragen over Gewoon bloot, van de NTR, waarin kinderen naakte mensen vragen stellen.

Hoe zijn misstanden te voorkomen?

Critici kunnen in bepaalde gevallen naar de rechter stappen. **Omroepen** mogen zich, net als iedereen, niet schuldig maken aan smaad, laster, haat zaaien en oproepen tot geweld. Of ze de wet overtreden, bepaalt de rechter. Die zal meewegen wie iets heeft gezegd: een journalist van ON of een gast annex opiniemaker. In het tweede geval is in principe meer toegestaan.

ON heeft beloofd zich te houden aan de Governance Code **Publieke Omroep**, waarin integriteitsregels staan, onder meer over bijbanen van journalisten en betalingen aan gasten. Het Commissariaat voor de Media ziet toe op de naleving daarvan.

Karskens heeft ook de journalistieke code van de NPO onderschreven, met afspraken over onder andere zorgvuldigheid, hoor en wederhoor, fouten erkennen en bronvermelding.

De NPO-ombudsman, Margo Smit, gebruikt de journalistieke code als maatstaf voor journalistieke programma's van publieke omroepen. Kijkers kunnen bij haar klagen. Gaat zij het drukker krijgen, omdat ON erbij komt? 'Het worden interessante tijden', zegt Smit diplomatiek. Ze kan niets zeggen over programma's op de site. 'Ik kom pas in beeld als iets is uitgezonden bij de NPO.'

Jaren geleden deed Smit onderzoek naar zestien klachten over de NOS, ingediend door Arnold Karskens, als privépersoon. 'Daar zat werkelijk niets bij dat hout sneed. Toen ik dat had bekendgemaakt, was ik volgens meneer Karskens ineens onderdeel van het systeem, en deugde ik niet. Hij is het nog steeds niet met mijn oordeel eens, en het zou me niet verbazen als Karskens in vergelijkbare gevallen net zo zal reageren. Maar wie weet.'

Is er reden tot zorg?

Thierry Baudet en Geert Wilders vinden van niet. Ze hebben hun aanhangers zelfs opgeroepen lid te worden van ON. Ze moeten niets van de NPO hebben, maar Karskens zou voor verbetering kunnen zorgen, denken zij.

Politiek journalist Wouke van Scherrenburg maakt zich wel zorgen. 'ON slingert rare theorieën over corona de ether in, en werkt polarisatie in de hand. Ze trekken de neutraliteit van de NPO in twijfel en zaaien wantrouwen over de berichtgeving van de NOS. We moeten zulke geluiden geen plek geven in het bestel.'

De Raad voor Cultuur is ook bezorgd: 'Indien ON persisteert in de consequente diskwalificatie van de NOS als betrouwbare nieuwsvoorziening dreigt het het bestel als geheel aanzienlijke schade toe te brengen.'

Karskens is niet onder de indruk: 'De NOS is een taakomroep, die verplicht is onbevooroordeeld nieuws te brengen. Als ik zie dat de NOS zich schuldig maakt aan eenzijdige berichtgeving, blijf ik er iets van zeggen. Journalisten zijn er ook om elkaar te controleren.' Wel heeft hij de minister beloofd zich op te stellen als 'loyale en betrouwbare partner' binnen het bestel.

Online trok ON vorig jaar de aandacht met een opmerkelijk 'interview met Pim Fortuyn', via een medium, achttien jaar nadat de politicus was vermoord. Daarna kwam programmamaker Ybeltje Berckmoes, voormalig VVD-Tweede Kamerlid, zo onder vuur te liggen dat ze terugtrad als secretaris van de omroep.

Journalisten van Pointer (KRO-NCRV) stelden vast dat in een paneldiscussie van ON, uit maart 2020, 28 onjuiste en onbewezen uitspraken over corona werden gedaan, zoals dat het virus niet dodelijker is dan de griep en door mensen is gefabriceerd.

YouTube haalde een uitzending van Café ON! offline omdat ten onrechte werd beweerd dat hydroxychloroquine zou werken tegen corona. Dat was een coproductie met Café Weltschmerz, een platform waar kritische vragen worden gesteld over het virus en de bijbehorende maatregelen, en waar volgens de oprichters 'alles gezegd moet kunnen worden'.

'Met een dergelijke samenwerking begeeft ON zich aan de rand van desinformatie', oordeelde het Commissariaat voor de Media.

Er is geen reden voor bezorgdheid, schreef Karskens in juni in een brief aan Slob. 'Als veelvuldig ontvanger van mensenrechtenprijzen in Nederland en buitenland sta ik persoonlijk garant dat ON juist, feitelijk en netjes opereert.'

Is er dan niets misgegaan, tot dusver? 'Wij laten mensen aan het woord die ook bij mainstream media aan bod komen, bijvoorbeeld over corona', zegt hij. 'Het kan zijn dat ze een enkele keer iets zeggen dat niet klopt, volgens sommigen. Ook al stellen we kritische vragen. Je moet dat niet framen als nepnieuws. Doe je dat ook als bij een christelijke omroep wordt verteld dat Jezus over water kon lopen? Het is een mening. ON respecteert iedereen, of je nou in graancirkels gelooft of in God.'

Mag een publieke omroep desinformatie verspreiden?

Wat desinformatie is, is moeilijk vast te stellen, en de vraag is of je dat moet willen. Begin 2018 werd bijvoorbeeld duidelijk dat vijf Nederlandse publicaties - onder andere van dagblad De Gelderlander - ten onrechte waren bestempeld als 'desinformatie' door EU vs Disinfo, een Brusselse organisatie die tegenwicht moest bieden aan Russische propaganda. Critici vroegen zich af: waar bemoeien zij zich mee?

Het is wettelijk niet expliciet verboden desinformatie uit te zenden op een publieke zender. Wie zich benadeeld voelt door berichtgeving kan naar de Raad voor de Journalistiek stappen, een vorm van zelfregulering. Niet alle omroepen en media erkennen de raad - ON denkt er nog over na.

Politici zeggen zich bewust niet te bemoeien met de inhoud van programma's. Dat zou de principiële scheiding tussen staat en omroepen in diskrediet brengen. Nederland is volgens hen gebaat bij persvrijheid en onafhankelijke media die de macht controleren.

'We willen in het bestel best veel ruimte hebben voor verschillende geluiden en nieuwe toetreders', zegt Lisa Westerveld, Tweede Kamerlid voor GroenLinks. 'Tegelijkertijd willen we de kwaliteit waarborgen van het bestel. Je moet voorkomen dat wij als politici aan omroepen gaan vertellen wat goede journalistiek is. Dat is veel gepuzzel.'

In de Mediawet staat dat NPO-programma's moeten voldoen aan hoge journalistieke en professionele kwaliteitseisen en dat iedere omroep een redactiestatuut moet hebben, waarin bijvoorbeeld afspraken staan over de werkwijze. Nergens is vastgelegd aan welke criteria een goed redactiestatuut moet voldoen.

Blijft het bij vijf jaar ON?

ON krijgt een voorlopige erkenning, voor vijf jaar. In die tijd moet Karskens onder meer aantonen dat zijn programma's iets toevoegen, al is niet precies duidelijk wat dat betekent. Misschien komen er criteria bij, bijvoorbeeld over de inhoud van redactiestatuten - als het aan adviesorganen en sommige politici ligt.

Het is niet zo dat publieke omroepen alles kunnen doen wat ze willen. Ze moeten bijvoorbeeld NPO-netmanagers zo ver krijgen dat die programma-ideeën goedkeuren en in uitzendschema's zetten. Maar al met al bepalen omroepen als ON - binnen zekere grenzen - zelf wat ze uitzenden.

Dat roept de vraag op hoe Slob en eventuele opvolgers 'scherp toezicht' gaan houden, zoals hij heeft toegezegd. 'Ik ben heel benieuwd welke middelen de minister hiervoor gaat gebruiken', zegt NPO-ombudsman Smit. 'De journalistieke code van de NPO? Hij komt al snel in de buurt van de inhoud en dat kan heel tricky zijn voor een minister.'

Slob mag zich niet met de inhoud bemoeien, erkent het ministerie van OCW. 'Maar mocht blijken dat een omroep de regels herhaaldelijk overtreedt, dan heeft de minister de bevoegdheid een erkenning weer in te trekken.'

Ontzettend Nederlands

Dat kan volgens OCW als een evaluatiecommissie tot tweemaal toe vaststelt dat een **omroep** 'zich onvoldoende inzet voor de gezamenlijke **publieke** media-opdracht' of als de raad van bestuur van de NPO 'aangeeft dat een **omroep** onvoldoende bereid is tot samenwerking' met andere **omroepen**. Intrekking is ook mogelijk na 'twee sancties binnen een jaar', opgelegd door het Commissariaat voor de Media of het NPO-bestuur.

Zo'n maatregel zou bijzonder zijn, zegt Smit. 'Het **omroepbestel** heeft in de praktijk wel een ingang, maar geen uitgang. Het enige echt harde criterium is die 50 duizend leden. Dat vind ik raar, want als ik in Hilversum de markt op loop, heb ik die zo bij elkaar.'

Arnold Karskens is optimistisch over de toekomst van ON. 'Wij laten ons door niemand wegzetten. Er is zo veel behoefte aan ons geluid. Binnen drie weken hadden we al genoeg leden binnen, in 2019. Ik voorspel je: wij zullen een van de grootste **omroepen** van Nederland worden.'

OMROEP ZWART

Over de beoogde programma's van **Omroep Zwart** is minder bekend dan over die van ON. Deze nieuwkomer wil zich onderscheiden door diversiteit. De Raad voor Cultuur hekelde in april de 'onaanvaardbare' manier waarop oprichter Akwasi in december een EO-journalist onder druk zette om de opname van een kritisch interview te wissen en waarschuwde dat **Omroep Zwart** alert moet blijven op journalistieke waarden.

Je moet het niet framen als nepnieuws. Doe je dat ook als bij een christelijke **omroep** wordt verteld dat Jezus over water kon lopen?

Binnen de **publieke omroep** is geen plaats voor het verspreiden van onbetrouwbaar nieuws en desinformatie

Bekijk de oorspronkelijke pagina: , ,

Classification

Language: DUTCH; NEDERLANDS

Publication-Type: Krant

Industry: Broadcasting Industry (94%); Public Broadcasting (75%); Broadcast Advertising (65%); Media + Telecommunications (64%); Television Industry (63%)

Load-Date: July 15, 2021